

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

בפני כב' השופט יהורם שקד

בעניין הקטין:

קטין (יליד 2004)

ע"י האפו"ט' לדין, עו"ד סיגלית אשואל

התובע:

פלוני

ע"י ב"כ עו"ד דוריס גולשה נצר

נגד

הנתבעת:

פלונית

ע"י ב"כ עו"ד רונן מזור

פסק דין

בפני תביעה לביטול/הפחתת חיובו של האב במזונות בנו הקטין.

א' – העובדות הצריכות לעניין:

1. הצדדים (להלן: האב, האם, ההורים – בהתאמה) הם הורים לילד שכיום בן כ 15.5 שנים (להלן: הילד, הקטין). מזה שנים ארוכות שמערכת היחסים שבין ההורים מאופיינת בסכסוך בעצימות גבוהה ביותר ולצד, מהסוג החמור והקשה שניתן להעלות על הדעת. בין ההורים שוררת איבה שלא ניתן להמעיט בחומרתה, עת האב טוען כי האם מחבלת בקשר שלו עם הקטין עד כדי ניתוקו המוחלט ומנגד, טוענת האם כי האב פוגע בקטין ואחראי לנתק שבין השניים.
2. הצדדים אינם פנים חדשות בבית המשפט ורק ביום 1.3.17 ניתן פסק דין בהסכמה בארבע תביעות שהוגשו ביניהם (תמ"ש 22408-06-15 – תביעה שהגישה האם בענייני אפו"ט' בייחס לקטין; תמ"ש 22430-06-15 – תביעה שהגישה האם בעניין מזונות הקטין; תמ"ש 22452-06-15 – תביעה שהגישה האם להגדלת מזונות הקטין; תמ"ש 24597-10-17 – תביעה שהגיש האב לביטול מזונות הקטין). בפסק הדין שניתן בהסכמה, ניתן תוקף להמלצות התסקיר מיום 28.2.17, ניתנו לעו"ס לסדרי דין סמכויות ובכפוף לזאת, נמחקו כל התובעות (ר' בהמשך).
3. האב נכה, מתנייד על כיסא גלגלים ונושא במזונות הקטין בסך של כ 5,400 ₪ לחודש בתוספת מחצית מהוצאות רפואיות וכך בסך שנתי של 5,000 ₪ בעבור הוצאות נוספות. יוצא, איפוא, כי האב נושא בכ 5,800 ₪ לחודש בעבור מזונות הקטין ובתוספת מחצית מהוצאות חינוכו.
4. ביום 13.11.17, כשמונה חודשים לאחר פסק הדין בהסכמה, הגיש האב תביעה לביטול/הפחתת מזונות הקטין בטענה כי הקטין מסרב סירוב מוחלט להיפגש עמו, מסרב לקרוא לו אבא ואף פוגע בו ומבזה אותו. לטענת האב, ניסיונותיו לחידוש הקשר במרכז הקשר נחלו כישלון חרוץ, והכל באשמתה הישירה של האם, אשר חיבלה קשות בניסיונות חידוש הקשר בין השניים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

5. האם מכחישה מכל וכל את טענותיו של האב וטוענת כי היא "מצרה מאד על מעלליו הקשים והחמורים של התובע, שמטרתו הינה אחת ואין בילתה (וכך היה מתחילת הנתק ביחסים שיצר עם הקטין עוד בשנת 2013) – ביטול המזונות המשולמים בעבור הקטין (הנתבע), תוך הטעייה בוטה של כב' בית המשפט, העלאת טענות שקריות לחלוטין וניסיון נואל ומכווער לפגוע פעם נוספת בבנו הקטין" (ר' סעיף 3 לכתב הגנתה). לטענתה, הקטין עבר תקיפה בביתו של האב על ידי בנו של האב (בן מאם אחרת), וחרף זאת, מצבו של הקטין לא עניין את האב יתר על המידה או בכלל. עוד לטענת האם, האב לא הקפיד על קיום המפגשים עם הקטין, לא התעניין בו וכך נוצר נתק בין האב לבין הקטין, נתק שכולו באשמתו של האב.

6. ביום 19.6.19 נשמעו בפני הצדדים ולקראת תום הדיון, מצאתי לרשום לפרוטוקול את התרשמותי וכן הצעה לסיום הסכסוך:

"לאחר ששקלתי את טובתו של הילד, וכפי שאמרתי לטובתו של הילד יש שני ראשים, יש את הראש הכלכלי ויש את הראש של הקשר עם שני ההורים שלו, אני רוצה להציע הצעה שהאב ישלם למזונות הילד שלו 3,000 ש"ח, כאשר היתרה תיכנס לתכנית חיסכון על שם הילד, תכנית החיסכון הזו בכל מקרה תינתן לילד כאשר הילד ייצא מהצבא, ואני מאוד מקווה שהוא ילך ללימודים גבוהים או ילך לשכור דירה או משהו כזה. אני חושב שאם עד אז הקשר לא יתחדש, ואני מאוד הייתי רוצה שהוא יתחדש, אבל אם הוא לא יחודש עד אז אני מניח שבזה שהאב ימסור לילד סכום כסף שעד אז יהיה סכום כסף משמעותי, יכול להיות שיהיה בכך כדי להכשיר את הלבבות ולאפשר לילד אולי כפי שעורכת הדין אמרה בהיגיון רב, הילד יהיה יותר גדול, יהיה יותר בוגר והוא גם יוכל להפנים יותר תהליכים, ואני מאוד מקווה שזה יאפשר את הקשר, ואם זה לא יאפשר את הקשר אז לפחות לילד, אנחנו יודעים, יש לו התחלה מסוימת של כמה עשרות אלפי שקלים אחרי הצבא שלו. אם הילד יחזור ויהיה בקשר עם האב, ואני חייב לומר לאחר ששמעתי את הצדדים ולאחר שהתרשמתי מהם באופן בלתי אמצעי, אני בדעה ברורה ומוחלטת כי האב הגיש את התביעה לא על מנת לחסוך כסף, האב הגיש את התביעה על מנת לחדש את הקשר. אני אומר ואני אוסיף שאין היגיון בכלל בטענה הזאת, עם כל הכבוד, כי לדברי האם עצמה האב משופע בכסף ויש לו ממון ורכוש, לכן זה לא פרופיל של אב שירצה לחסוך כמה שקלים על מנת, במחיר של נתק מהילד שלו. לאם יכול להיות הרבה הרבה הרבה כסף בבנק או בנכסים אבל הנכס הכי גדול שיש לאנשים בעולם זה הילדים שלהם, ואני לא מעלה על דעתי שהאב היה מוכן לוותר על הבן שלו תמורת כסף. העניין הזה מבחינתי יורד מהפרק. זה לא עניין, כשבית המשפט שוקל אז לפעמים הוא מתרשם ככה וככה, לפעמים זה פחות או יותר, הדבר הזה הוא ללא צל של ספק, זו התרשמותי הבלתי אמצעית גם מההליכים, גם מהפעולות וגם מכל מה שנעשה ולא נעשה בתיק. לכן אני מציע שאם הילד יחזור לקשר עם האבא דמי המזונות מיד יחזרו לסכום הרגיל שלהם, ואם עד אז נצבר לילד כסף, נניח שהיא לא בקשר אתך חצי שנה ונצברו בחצי שנה 15 אלף שקלים אז את ה-15 אלף שקלים האלה אפשר לנסוע עם הילד לחו"ל, אפשר לקנות לו משהו, אפשר אולי אפילו

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

גם לשמור לו את זה, אפשר לעשות משהו לטובת הילד. השורה התחתונה, וכך יהיה אם אני אצטרך לכתוב פסק דין ולא תהיה לי ברירה, זה יהיה פסק הדין. פסק הדין יהיה כזה שהוא ייתן מענה גם לצורך של הילד לקבל את רוחתו הכלכלית וגם לצורך של הילד לקבל אבא ואימא ביחד. זו היא ההצעה שלי, אתם רשאים לשקול אותה, אתם רשאים לומר אם אתם מסכימים או אם אתם מסרבים, אם אתם מסכימים אני אתן לזה תוקף של פסק דין, אם אתם מסרבים אני אצטרך לכתוב פסק דין, מה שתמצאו" (ר' עמ' 126-127 לפרוטוקול).

7. מן האמור עולה כי הוצע לצדדים:

- א. דמי המזונות יעמדו על 3,000 ₪;
- ב. היתרה בסך של כ 2,400 תיחסך בעבור הקטין;
- ג. ככל שהקשר בין האב לבין הקטין יחודש, ישובו דמי המזונות לקדמותם והיתרה תימסר לילד לאחר שחרורו מצה"ל.
- ד. ככל שהקשר בין האב לבין הקטין לא יחודש, כל הכספים שייחסכו יימסרו לילד לאחר שחרורו מצה"ל.

8. האב הסכים להצעה בהסתייגות מסוימת לעניין הוצאות רפואיות (ר' עמ' 128, ש' 26-27, 33) ואילו האם, אשר לא הייתה מיוצגת בדיון, אמרה לפרוטוקול: "בגדול אני יכולה לומר שאין לי בעיה עם זה, אני רק רוצה לבדוק את הסכום, אם זה יהיה 3,000 או 3,500 או 700 (הכוונה ל 3,700 ₪ - י" ש'), כי אני באמת, אני משלמת היום עבורו הרבה הוצאות, הוא לא משתתף איתי בחצי בכלום, לא חוגים, לא שיעורים פרטיים, לא שום דבר, וכן, ואני מוכנה שהכסף יישמר לו אחרי הצבא, אין לי בעיה" (עמ' 127, ש' 10-7). בנסיבות אלה ובשים לב לחילופי הדברים שנרשמו לפרוטוקול, אפשרתי לאם להודיע לבית המשפט בתוך 7 ימים עמדתה המסודרת.

9. תגובת האב להצעה הייתה כי הוא מוכן לשלם 3,400 ₪ לחודש כמזונות שוטפים וכן היתרה בסך של 2,000 ₪ תיחסך בעבור הקטין ועם הגיעו לגיל 18 שנים או עם סיום הלימודים התיכוניים (לפי המאוחר) יועבר החיסכון לידי הילד. בתקופת שירותו בצה"ל ישלם האב 1,140 ₪ למזונותיו (שליש מ 3,400 ₪).

תגובת האם להצעה הייתה כי היא מסכימה לקבל סך של 4,000 ₪ לחודש כמזונות שוטפים וכי יתרת הסכום תיחסך בעבורו ועם הגיעו לגיל 18 שנים תימסר בידיו. בתקופת שירותו בצה"ל ישלם האב 1,800 ₪ (שליש מ 5,400 ₪).

10. בכל הנוגע למזונותיו של הקטין, חתמו ההורים על שני הסכמים שקיבלו תוקף של פסק דין, כפי שיובא להלן:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

א. בהסכם מיום 23.11.08 שאושר וקיבל תוקף של פסק דין ביום 18.12.2008 (תמ"ש 47570/08, ר' גם נספח 'ה'1 לכתב התביעה; להלן: ההסכם הראשון) חויב האב במזונותיו השוטפים של הילד ובכל יתר הוצאותיו, בחיובים ובסכומים הבאים:

(1) במזונות שוטפים בסך של 5,000 ₪ לחודש, עד הגיע הילד לגיל 18 שנים.

(2) מגיל 18 שנים ועד מלאת לילד 21, שליש מהסך הנ"ל ישירות לחשבון הילד (ר' סעיף 6 להסכם הראשון).

(3) בעבור הוצאות נוספות של הילד, סך שלא יעלה על 5,000 ₪ לשנה (שם, סעיף 8).

(4) במלוא הוצאותיו הרפואיות החריגות (שם, סעיף 9).

ב. בהסכם מיום 4.4.11 שאושר וקיבל תוקף של פסק דין ביום 6.4.11 (ע"ר 5883-11-10, ר' גם נספח 'ה' לכתב התביעה; להלן: ההסכם השני) שהחליף את ההסכם הראשון (ר' פרק 'הואיל' בפתיח וכן סעיפים 16-17 להסכם השני), חויב האב במזונותיו השוטפים של הילד ובכל יתר הוצאותיו, בחיובים ובסכומים הבאים:

(1) מזונות שוטפים בסך של 5,300 ₪ לחודש, עד הגיע הילד לגיל 18 שנים (שם, סעיף 2).

(2) במחצית הוצאותיו הרפואיות החריגות (שם, סעיף 4).

11. לטענת הצדדים, החיוב השוטף של דמי המזונות מגיע כיום לכ 5,400 ₪ לחודש, כך שהצעת האב מבקשת להותיר בחיסכון סך של 2,000 ₪ לחודש תוך תשלום שוטף של 3,400 ₪ לחודש (סה"כ 5,400 ₪ לחודש), בעוד שהצעת האם היא להותיר בחיסכון 1,400 ₪ לחודש תשלום שוטף של 4,400 ₪ לחודש (סה"כ 5,800 ₪ לחודש).

12. עוד ובנוסף, יש לציין כי חרף לשונו של ההסכם השני, נתן האב הסכמתו לחיובו במזונות הבן גם בתקופת בגרותו בסך של 1,140 ₪ לחודש בעוד האם הציעה לחייב את האב בשליש מהסך של 5,400 ₪ (הסכום לקוח מתוך ההסכם השני, כאשר השליש לקוח מההסכם הראשון).

13. כל הנ"ל בא להמחיש את הפערים שבין הצדדים וכיצד כל אחד מהם רואה את סיום הסכסוך.

ב' – דיון:

14. בהתאם לסעיף 3(א) לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) התשי"ט – 1959 "אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

15. על פי הדין העברי החל בנסיבות העניין, אין פוטרים אב מממזונות בנו אך בשל התנהגותו מצוי וכך נאמר בדברי הרמב"ם משנה תורה, הלכות אישות, פרק כא, הלכה יז- טז: "הגרושה--אין לה מזונות, אף על פי שהיא מניקה את בנו; אבל נותן הוא לה יותר על שכרה, דברים שהקטן צריך להן מכסות ומאכל ומשקה וסיכה וכיוצא בה. אבל המעוברת, אין לה כלום... שלמו חודשי וגמלתו--אם רצת המגורשת שיהיה בנה אצלה--אין מפרישין אותו ממנה, עד שיהיה בן שש שנים גמורות; אלא כופין את אביו, ונותן לו מזונות והוא אצל אימו. ואחר שש שנים, יש לאב לומר--אם הוא אצלי, אתן לו מזונות, ואם הוא אצל אימו, איני נותן לו כלום. והבת אצל אימה לעולם, ואפילו לאחר שש". דברים אלו של הרמב"ם מתייחסים למקרה שבו האב טוען למשמורת בנו, אך קיבלו ביטוי ותחולה גם על מקרים בהם המשמורת על הבן מסורה בידי האם, והבן מסרב להיפגש עם אביו, והטענה כי יש לאבחן בין שני המקרים, נדחתה (ראה למשל, תיק 3301/תשט"ו בבית הדין הרבני האזורי בתל אביב-יפו, פסקי דין רבניים, חלק ב, 298; תיק 2270/תשמ"א בבית הדין הרבני האזורי בחיפה, פסקי דין רבניים, חלק י"ג, עמ' 3; תיק ערעור 240/תשמ"ב (פסקי דין רבניים, חלק יג, עמ' 17)).
16. כך גם כפי עמדתו של כב' הרב שי' דיכובסקי שאין לחייב אב לפרנס את בנו המורד (שלמה דיכובסקי "מזונות הבנים – תקנת חכמים מיוחדת בדיני צדקה" תחומין טז (תשנ"ו) 87, 99). אם כי לטעמו יש לסייג את ההלכה כאשר בית הדין הוא זה שקבע שטובת הילד היא שיימצא אצל אימו, שאז אין הבן נחשב כמורד באביו ואין לו להפסיד את מזונותיו. ברם, כאשר בית הדין מצווה על הבן להיפגש עם אביו לצורך חינוכו ועיצוב דמותו, והוא מסרב לעשות כן, יש מקום למנוע ממנו את מזונותיו. עם זאת, בתי הדין שפטרו את האב מתשלום מזונות בנו המורד התקשו בעמידה על טעמו של דין, מדוע ייפטר האב מחובתו מדין צדקה כשהבן איננו שומע בקולו להיפגש עימו, שכן גם אם מצוות כיבוד אב מחייבת את הבן לשמוע בקול אביו ולהיות אצלו אם רצונו בכך, הרי קטן מבן שלוש עשרה שנים פטור ממצוות, ואין מקום לקנוס אותו בשל אי קיום מצוות כיבוד האב. יתר על כן, גם בן גדול המחויב בקיום כל המצוות, יכול לבחור בין רצון אביו ובין רצון אמו הגרושה ממנו שישאר ברשותה, ומשבחר לעשות את רצון אמו, אין הוא עובר על מצוות כיבוד אב, ואין לבוא עמו חשבון בשל כך (רי' ע"מ (י-ם) 513/09 פלונית נ' פלוני (פורסם בנבו, 31.12.09) פסקה 13; להלן: ע"מ 513/09).
17. הטעמים בגינם יש בכל זאת להורות על פטור מתשלום מזונות קטינים מצד האב הם כדלהלן: "הטעם הראשון מבוסס על מחויבותו של האב ללמד את בנו תורה ולחנכו ללכת בדרך טובים. לכן, כשהבן מסרב לבוא אל אביו, הפטור ממזונות נועד לכפותו לקבל את מרות האב, הבאה למעשה להיטיב עם הבן. לכן, לפי נימוק זה, מקום בו גריעת המזונות לא תוביל לחינוכו של הבן, אלא אדרבה תוביל אותו להתבצרות בעמדתו ולהעמקת הקרע עם אביו, אין מקום לגריעה במזונות הבן. הטעם השני הוא מפני שבבסיס חיובו של אב לזון את בנו מעל גיל שש, הוא מדין צדקה הבאה להיטיב עם הזקוק לכך. לכן, במקרה בו הבן מורד באביו, לא קיים חיוב לזונו, מפני שתשלום המזונות יהיה אמנם לרווחתו הגשמית של הבן אך יגרום לו רעה גדולה יותר בכך שהוא יישאר במריו כנגד אביו. הדעת גם נותנת, שהתקנה לחייב אב במזונות בנו הגדול

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוגי נ' פלוגית

משש שנים, לא כללה ילדים שמתנכרים לאביהם. הטעם השלישי שהוזכר הוא שהחייב על האב לזון את בנו מדין צדקה יסודו בכך שבמסגרת דיני הצדקה קיים כלל הלכתי ש"קרוב קרוב קודם" שמשמעו שחלה חובה מיוחדת על אדם לתת צדקה לקרוב משפחתו, וככל שהקרבה גדולה יותר, כך החובה קודמת על פני מתן צדקה לאחר. משכך, החייב לזון את הבן יחול רק כאשר הקרוב מתנהג בדרכי "קרוב". לעומת זאת, כאשר הקרוב מתנכר לקרובו ואין לו שום רגש כלפיו, אין חובה מיוחדת על הקרוב להעדיף במתן צדקה את קרובו שאינו מתייחס אליו כקרוב, אלא כאדם זר לחלוטין". (ר' ס' 15 לע"מ 513/09 ומאמרו של כב' השופט צבי ויצמן, כי יהיה לאיש בן סורר ומורה – מזונות לילד מרדן, פרשת השבוע ברוח המשפט, פרשת כי תצא גיליון מס' 297, תשס"ז).

18. לעומת זאת, יש ששללו את האפשרות כי כוונת הרמב"ם הייתה לקנוס את הבן בגריעת מזונותיו, הן משום שלשון הרמב"ם אינה מלמדת כי מדובר בקנס, והן משום, שכאמור, קטן אינו חייב במצוות ואין מקום לקנוסו על שאינו שומע בקול אביו. לשיטתם של אלו, פסקו של הרמב"ם עוסק אך במקרה שבו לפי ראיות עיני בית הדין, המשמורת על הקטין צריכה להיות אצל אביו, והבן אינו שומע בקול בית הדין ובקול האב ומסרב להיות אצלו. במקרה כזה, חינוכו של הבן מתערער, ולכן רשאי האב לעכב את מזונותיו של הבן תחת ידיו. לכן, אין להקיש ממקרה זה למקרה שבו משמורתו הקבועה של הילד היא אצל אמו והוא אך מסרב להיפגש עם אביו. במקרה שכזה הילד צריך להתחנך על ידי האם, ולכן, אם בית דין מצווה על מפגשים בין ילד ואביו, והילד אינו שומע בקול אביו ובקול בית הדין, לא קיימת עילה לפטור את האב ממזונותיו (ראה למשל, תיק 226/תשי"ד בבית הדין הרבני האזורי בתל אביב, חלק א, עמ' 145).

19. סיכומו של דבר, נאמר בע"מ 513/09 כי: "כל אימת שהחייב לזון את הבן הוא חיוב גמור, כמו בחיוב מזונות לבן הגדול מגיל שש כשהאב אמיד והחייב הוא אכן מתורת צדקה, אך נוכח אמידותו של האב, הוא חיוב גמור, אין האב יכול להיפטר מתשלום המזונות בדרישה שהבן יבוא להתפרנס אצלו... רק כאשר החייב במזונות אינו חיוב גמור, יכול האב להתנות שאם הבן לא יבוא אצלו, לא יפרנסו. מכאן גם נגזרת המסקנה, כי כיום, כשהחייב המזונות גם לאחר גיל שש.... לא יכול האב להתנות את חיובו הגמור בתשלום מזונות במגורי הבן עמו, או בקיום מפגשים עימו" (שם, ס' 19).

20. גם בתי המשפט מצאו כי "מבחינה משפטית ניתן לצמצם את חובת המזונות כולה או מקצתה, כאשר המדובר בילד מורד" (ר' ע"א 4322/90 אדלשטיין נ' אדלשטיין (פורסם בנבו, 12.12.1991) וע"א 1880/94 קטן נ' קטן (פורסם בנבו 15.2.95)). יחד עם זאת, יתכנו מקרים בהם יימצא צידוק לסרבנות הקשר, או אז לא יוכרז הילד "מורד". כאלה הם המקרים בהם לא ניתן לתלות את האשם בקטין וכאשר הנסיבות מצביעות על קיום צידוק לסרבנות. מן הראוי, אפוא, לבחון בכל מקרה את הסיבות להיווצרות היחסים הבלתי תקינים בין הילד ובין ההורה וכקו מנחה, מן הנכון למדוד את התנהגותו של ילד בקנה מידה שונה מזה החל על אדם בוגר.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

על בית המשפט גם לבחון אם הפסקת תשלום המזונות לא תביא את הילד לחרפת רעב (ר' ע"א 425/68 **משכיל לאיתן נ' א' משכיל לאיתן** (פורסם בנבו, 19.3.69)). לכן, למרות שמחובת הילד לקיים קשר עם הוריו, עד שמגיעים למסקנה כי סרבנותו לפגוש בהורה שאין בידיו משמורת מצדיקה הפחתת המזונות הדרושים לקיומו, ראוי לנהוג בזהירות ובריסון. הטלת סנקציה כה חמורה של ביטול המזונות, היא אמצעי קיצוני שאין לנקוט בו אלא במקרים של מרדנות כביטוי קיצוני לחוסר קשר בין אב לילדו. כך נאמר למשל בע"א 1741/93 **אזולאי נ' אזולאי** (פורסם בנבו, 13.7.94): **"אין לשכוח שהמורות ויחסי הניכור נובעים בראש ובראשונה מן הטורא שגבהה בין ההורים... הילד לא הרס את בית ההורים אלא הם שעשו זאת, ואל להם לכן להתפלא אם הנזק הוא בעל השלכות על גישתו של הקטין שגדל באווירה בלתי נורמלית"** (ר' עמ' 1 לפסק הדין).

21. ניתן איפוא לסכם כי ביטול מזונות לילד מרדן יעשה במקרים קיצוניים ונדירים, ויש לשקול תמיד חלופה מתונה יותר כגון הקטנת המזונות. זאת ייעשה תוך בחינת מלוא השיקולים שיש להביא בחשבון לעניין גילו של הילד; המקור לסרבנות הקשר; מה מידת מעורבותו ופעילותו של כל צד בחידוש או בנייתו של הקשר; האם ביטול המזונות תסכל הסיכוי לחידוש הקשר או להפך; האם הילד יוכל להתקיים באופן סביר ללא דמי המזונות שייגרעו ממנו (ר' תמ"ש (ת"א) 29511-09-13 **פלוני נ' אלמונים** (פורסם בנבו, 27.5.15)).

מן הכלל אל הפרט;

22. על עובדה אחת מצערת ביותר ניכר כי אין חולק; מחודש אוגוסט 2017 – לפני למעלה משנתיים ימים – לא נפגש האב עם בנו ורק נותר לקוות כי יחול שינוי ובהקדם.

23. במהלך חקירותיהם הנגדיות של ההורים, ניסה כל אחד מהם להציג את הצד השני כמי שאשם בנתק שבין האב לבין הילד. ביום 24.1.19 העידה בפני הגב' גרבוז מנהלת מרכז הקשר ועדותה שפכה אור על הסכסוך ועל גורמיו. מתוך עדותה של הגב' גרבוז עולה תמונה מדאיגה לפיה האם במעשיה ובמחדליה לא אפשרה את חידוש הקשר בין האב לבין הקטין, בין שהיא מודעת לתוצאות הדברים ובין שלא.

24. כך לדברי הגב' גרבוז: **"מה שקרה עם [הילד] זה שההתנהגות לא הייתה עקבית, היו מפגשים שבהם כן הייתה אינטראקציה מאוד טובה עם האב, לרוב המפגשים [הילד] ביקש לצאת ממרכז הקשר עם האב. אולי על מנת שלא נהיה עדים לזה שהוא מתקשר עם האב כי הוא כנראה ידע שאנחנו מדווחים ואולי היה צריך להסתיר את זה מהאם והיו מפגשים שהוא סירב להגיע ולשתף פעולה. לא הייתה עקביות ולכן אמרתי שזאת לא סרבנות קשר רגילה שבהחלט יכולה להעיד על השפעה [הילד] היה נתון. זה אומר ש[הילד] היה בקונפליקט מאוד קשה, רצה להיות בקשר עם האב אבל לא הרגיש משוחרר לעשות את זה. הסיבה להבנתי בגלל שהוא**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

חש שהוא צריך "לבחור" באחד מההורים. מטבע הדברים הוא בחר להזדהות עם האם כי איתה הוא חי" (עמ' 5, ש' 19-27; הדגשות לא במקור).

25. מיד לאחר מכן, הגב' גרבוז נשאלה והשיבה:

"ש: בהנחה שהאם הייתה מעודדת באמת ובתמים את הקשר בין האב לבין הילד וכך גם הילד היה מתרשם, האם נראה לך שהקשר בין האב לבין הילד היה אחר?
ת: אם הילד היה מתרשם שזהו רצונה של האם אז התשובה היא כן. יש לפעמים סיטואציות שלא צריך מלל, אלא שהאם הייתה למשל נכנסת עם [הילד] היא הייתה נכנסת למרכז הקשר למרות שלמיטב זכרוני ביקשתי ממנה כמה פעמים שלא תיכנס פיזית כי האב התנגד לזה והאם ידעה שהיא נכנסת זה מעורר את האב לתגובה שלילית, והיא הייתה נכנסת למרות בקשותינו ומיד הייתה נוצרת אווירה קונפליקטואלית בתוך מרכז הקשר שהילד היה חשוף אליה ובוודאי שבאווירה כזו הילד לא יכול לגשת לאביו ולהיות פנוי אליו ולומר שלום או להראות שמחה... הייתה סיטואציה נוספת באחד המפגשים שבה [הילד] נכנס ביחד עם אמו שהמתינה במרחק מה והביא לאב מכתב או משהו לחתום עליו בשם האם וכמובן שנהיה פיצוץ גדול. אני חושבת שזה היה לחתום על וועדת השמה. הילד עומד עם הנייר שהאמא בצד אחד, האבא כעוס למה זה צריך לעבור דרך הילד ולמה זה לא נעשה בין ההורים או בין עורכי הדין וברור שבאווירה כזאת קשה מאוד לייצר קשר עקבי, נעים מיטיב" (עמ' 5, ש' 30 – עמ' 6, ש' 7; הדגשות לא במקור).

26. מדבריה של הגב' גרבוז, אשר אני מוצא ליתן בהם אמון מוחלט, עולה כי בבירור כי הילד חש את אי שביעות רצונה של האם מהקשר שלו עם האב ומתנהג בהתאם. עוד עולה כי הילד מושפע מאד מאימו, הוא רוצה להיות בקשר עם האב אבל לא הרגיש משוחרר שיכול לעשות את זה. עוד לא ניתן להתעלם מכך שהילד נאלץ לבחור בין שני הוריו ומאחר וברור וידוע שהאב מעולם לא ביקש להצר את צעדיה של האם או לפגום בקשר של הילד עם האם, ברור כשמש מי העמיד בפניו את הבחירה בין שני הורים, ואין זה האב.

27. בהמשך עדותה, ציינה הגב' גרבוז כיצד הדברים נראים מנקודת מבטו של הילד, לאמור: "אבל מה שאני רוצה לומר שבאווירה כזאת ברור ל[ילד] מה מצופה ממנו לפי איך שהוא מפרש, בפרשנות שלו [הילד] מרגיש שהאם מצפה ממנו להגיד שהוא לא רוצה... ולכן הוא מתנהג כפי שהוא מבין שמצופה ממנו" (עמ' 7, ש' 18-21). שוב, לילד מועבר מסר על ידי האם לפיו טוב לו לבחור צד וכדאי שהצד הזה לא יהיה האב ועוד יותר כדאי לו להתנהג "כפי שהוא מבין שמצופה ממנו".

28. אמת הדבר כי משאלות לב של אדם נותרות בלבו אלא אם כן האדם נותן להן פומבי, בין בדיבור ובין בהתנהגות. ובמה דברים אמורים? לאורכו ולרוחבו של ההליך, הכחישה האם כל מעשה שיש בו לפגוע בקשר שבין האב לבין הילד וכן הכחישה שהיא מעבירה לילד מסרים מסוג זה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

אלא מאי וכדברי הגב' גרבוז: "כשאמא נכנסת עם ילד בן 13 ומובילה אותו לאלה (עו"ס מרכז הקשר – י"ש) למסור לאבא. איזה מסר זה?" (עמ' 8, ש' 12). בהמשך הדברים נשמעה הגב' גרבוז אומרת: "כמה שניסינו לדבר עם האם תמיד היא פנתה אלינו בתוקפנות, לא ברוח טובה. תמיד הייתה אווירה של עוינות. האווירה הייתה כאילו "למה אני צריכה להביא את הילד" תמיד בכעס" (עמ' 10, ש' 10-11).

29. עו"ס מרכז הקשר, הגב' אלה רוטנברג העידה אף היא על אודות המפגשים והתנהלותה של האם: "היא הייתה במתח, הייתה תחושה שלא כל כך סומכת עלינו או על האב, היא הייתה מעירה לי הרבה הערות, מדריכה אותי, תיכנסי תראי תקשיבי" (עמ' 13, ש' 4-2). ובהמשך תיארה הגב' רוטנברג התנהלות חריגה של האם: "האבא הראה לו צילומים והילד התפעל והתעניין לראות, הוא הראה לו תמונה של התינוקת של האבא אז האמא כעסה שאחר כך האבא והילד הצטלמו. היא התקשרה וכעסה למה אפשרתי לזה. אני ראיתי בזה משהו שקירב לבבות והאמא כעסה על זה ממש אפילו יש לי טלפון שתיעדתי את זה. זה היה קשה. איך אפשרתי שהאבא יצלם את הילד. אני זוכרת את זה כי זה חריג. (עמ' 13, ש' 11-7).

הינה כי כן, חיבור יפה בין האב לבין הילד נתפס אצל האם באופן מופרך כדבר הפוגע בילד, עד כדי כך שיש למנוע אותו, כאשר לדברי האם: "הילד הרגיש עם זה שלא בנוח" (שם, ש' 18). למשמע הדברים, השיבה הגב' רוטנברג: "ממש לא. אני לא חוויתי את זה ככה. ממש ממש לא. הפוך. הילד ממש שמח. ממש היה פתוח. ממש נפתח לו משהו בלב ואמרתי יופי מפה אני יותר מתחילה לחבר. אני רציתי בכל מעודי שהקשר הזה יצליח ונורא כאב לי היום לשמוע שזה המקום" (שם, ש' 21-23).

30. עדויות אלה מחזקות מאוד את טענותיו של האב כי האם חיבלה בקשר שבינו לבין הקטין. מתוך הדברים עולה תמונה ברורה לפיה האם לא באמת התכוונה להצלחת הקשר שבין האב לבין הקטין, פעלה באופן אקטיבי שלא היטיב עם הילד ועם הקשר שבין האב לבנו ואף העבירה לילד מסרים גלויים בייחס לאיך שהיא רואה את הקשר שבין האב לילד.

31. לאחר כל זאת, האם טוענת כי האב הגיש את תביעתו רק כדי לחסוך מעצמו תשלומי מזונות ועל כך הבעתי את דעתי ואת התרשמותי בציטוט שהובא בסעיף 6 לעיל. במהלך כל הדיונים, הבחנתי בכאבו העז של האב, כאב של אב, שבנו היקר לו מכל איננו חפץ בו. לצערי הרב, דווקא טענתה זו של האם מלמדת על בוחן מציאות לקוי, והדברים נכתבים בכל הכבוד והזהירות המתבקשת. ככל שהאם מפרשת את מעשיו של האב, את השתדלותו הרבה, את המחילה על כבודו עת הילד נוהג בו שלא כפי שמצופה מילד, ואת כל מסעו הארוך והמפרך של האב כ"ניסיון נואל ומכווער לפגוע פעם נוספת בבנו הקטין" (ר' סעיף 3 לכתב הגנתה), הרי שאין דעתי כדעתה, בלשון המעטה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

32. במקרה שלפני אין בדעתי לבטל או להפחית את חיובו של האב במזונות הילד, שכן אני בדעה כי הילד הוא קורבן למערכת יחסים רעועה בין הוריו, כאשר מן הראוי להזכיר את התנהלותה הבעייתית מאד של האם, שחלקה הובא בפסק דין זה. אין בכוונתי לערוך חלוקה מדויקת בין ההורים בדבר "האשם התורם" של כל אחד מהם, אולם מן החובה לומר כי דעתי מהתנהלותה של האם אינה נוחה כלל ועיקר. חרף כל זאת, אני בדעה כי הילד לא חטא במזיד ולא חטא מגבהות ליבו, אלא הושפע – שלא לטובה – מיחסה של האם כלפי אב ועל כן, אין בדעתי חלילה "להענישו" על חטא שלא חטא. יחד עם זאת, אין משמעות הדבר כי בית המשפט יעמוד מנגד ויאמר לאב כי לא יוכל לקבל כל סעד בעניינו של הבן, כאשר ברור לבית המשפט כי כוונתו היחידה של האב בהגישו את התביעה הייתה להביא מזור למכאוב ליבו – סירובו של הבן להיות עמו בקשר.

33. בנסיבות אלה, ובשים לב לדמי המזונות בהם חויב האב (5,400 ₪ לחודש), ובשים לב למצבה הכלכלי של האם (בעלת דירה בתל אביב, מקבלת דמי שכירות בסך של 6,500 ₪ לחודש עובדת כאמנית בחברה בבעלותה שאינה רווחית כרגע אולם ביכולתה להשתכר סך של 30,000 ₪ לחודש וכן בעלת חסכוניות בגובה של כ 460,000 ₪ כעולה מחקירתה הנגדית בעמ' 68-75 לפרוט' הדיון), מצאתי ללכת בדרך הביניים ולפסוק כדלהלן:

א. מתוך דמי המזונות בהם חויב האב בסך של 5,400 ₪ לחודש, יעביר האב לידי האם סך של 3,000 ₪ לחודש והיתרה תיחסך בעבור הילד.

ב. אם וככל שהקשר שבין השניים יחודש, ישוב האב להעביר לידי האם את מלוא החיוב השוטף.

ג. כל הכספים שייחסכו לטובת הילד, יועברו אליו עם שחרורו מצה"ל.

ד. ההורים ימשיכו לשאת בחלקים שווים בהוצאותיו הרפואיות החריגות של הילד.

34. משמעותו של פסק דין זה היא כי חלק מהחיוב החודשי ישולם לילד, אולם במועד נדחה. מבחינתו של האב, אין כל הפחתה בחיובי המזונות שנטל על עצמו, כאשר מבחינת רווחתו של הילד, אינני סבור כי זו תיפגע, לא כל שכן לנוכח מצבה השפיר של האם.

35. האפטרופא לדין לקטין אשר ליוותה את ההליך כולו ואשר ליוותה גם הליכים קודמים בין הצדדים, מודעת היטב לסכסוך, לנסיבותיו המיוחדות ובעיקר לטובתו של הקטין מתוך ההליך, הביעה עמדתה לאמור: "סוף דבר – מבלי להידרש לשאלה מי אשם בנתק הקיים בין התובע לקטין, האם התנהגותו הפוגענית של התובע ו/או הסתותיה של האם בקטין כנגד אביו התובע, סבורה הח"מ כי אין מקום לביטול ו/או להפחתת מזונות הקטין והכל מתוך הנסיבות שלפנינו ומתוך ראיית טובת הקטין. הח"מ תומכת בהצעת כבוד בית המשפט כי הפחתה תיעשה בדרך של העברת חלק מסכום המזונות לתוכנית חיסכון על שם הקטין, אשר ייחסכו עבורו ויהיו לשימושו בהיותו בגיר" (ר' סעיף 11 לעמדתה מיום 22.9.19), והדברים מקובלים עלי בהחלט.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 17-11-29195 פלוני נ' פלונית

36. לצערי הרב, כל ניסיונותיי להביא הצדדים להסדר לטובת הקטין לא עלו יפה ואין עלי אלא להביע צער על כך הם פני הדברים. בדיון שהתקיים בפני ביום 24.1.19, הגב' אריאלה גרבוז, מנהלת מרכז הקשר, בעלת ניסיון של כ 27 שנים במרכז הקשר (ר' עמ' 4, שורה 22 לפרוט'), הישירה מבטא אל ההורים ואמרה: **"אני רוצה לומר שממש קשה לי לראות את האווירה הזאת ולשמוע ואני רוצה לפנות להורים, יש לכם ילד כל כך מקסים, כל כך פגוע, אהבתם פעם, למה אתם לא יכולים לשבת ולדבר?"** (ר' עמ' 7, ש' 10-11 לפרוט'). לצערי, גם מילים אלה לא גרמו לשינוי תפיסתי אצל ההורים.

37. כאשר אני שם על הכף את טובתו של הילד, ולא רק במובנה הכלכלי הצר, אלא גם במובנה הרגשי הרחב, מצאתי לערוך איזון בין השניים ולהורות על צמצום החיוב השוטף מחד, ואולם על חיסכון לטובת הילד, מנגד. באופן זה רווחתו של הילד לא תיפגע, הסכומים שישלם האב לא יופחתו, לילד יהיה תמריץ נוסף לחדש את הקשר עם האב וייתכן שמשאלת הלב לחיבור מחדש בין האב לבין הילד, תתממש. אזכיר כי פגשתי בילד ואף ערכתי דו"ח סיכום פגישה ומטבע הדברים ובהתאם לדין, תוכנה ייוותר בחיסיון.

ג' – סיכומם של דברים:

38. אשר על כן הריני להורות בדלהלן:

- א. נפסק כאמור בסעיף 33 לעיל.
- ב. לפנים משורת הדין, ולא בלי היסוס, אינני עושה צו להוצאות.
- ג. פסק הדין ניתן לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.
- ד. המזכירות תסגור את התיק.

ניתן היום, כ"ג אלול תשע"ט, 23 ספטמבר 2019, בהעדר הצדדים.

יהורם שקד, שופט